

Csiki Varga Tamás

Ha nincs kudarc, az már félsiker – A NATO vezetőinek londoni találkozója

A 2018-as zajos brüsszeli csúcstalálkozó, amelyet Donald Trump amerikai elnök provokatív, egyesek szerint a szövetség kollektív biztonsági garanciáit megkérdőjelező kijelentései tettek emlékezetessé, feszült kontextust teremtett a fennállásának 70. évfordulóját ünneplő NATO aktuális találkozója előtt is. Nem véletlen, hogy nem csúcstalálkozó formátumban, csupán a tagállamok politikai vezetőinek részvételével zajlott a 2019. december 3–4-ei londoni ünnepség.

Ráadásul a találkozót megelőző hetekben más vezető politikusok is látványdiplomáciával, hangos kommunikációs üzenetekkel igyekeztek egyes vitás kérdésekben saját nemzeti álláspontjukat kiemelni és emelni e viták tétjét. Erdoğan török elnök legutóbbi – elsősorban a helyi kurd közösségeket sújtó – szíriai katonai beavatkozását védte meg a szövetségeseivel szemben; Macron francia elnök pedig „agyhalottnak” nevezte a szövetséget, feltételezhetően éppen arra utalva, hogy a politikai konzultáció és a stratégiai párbeszéd kevésbé hatékonyan működik, és még a szövetséges államok alapvető biztonsági érdekeinek védelmében sem alakítható ki minden esetben konszenzus.

Ezeket az érdekkonfliktusokat helyezi a figyelem középpontjába a trumpi külpolitika tranzakcionális jellege, amely, ha általánosan elfogadottá válna a szövetségen belül, teljesen szétzilálhatja a multilaterális egyeztetéseket. A „valamit valamiért” elv, a cserekereskedelmet mintának tekintő megközelítés azokban az esetekben, amikor a felek elveket, értékeket, politikai bizalmat és ezeken alapuló (kiszámítható) biztonsági garanciákat helyeznének együttműködésük középpontjába, megrekeszti a vitákat és megnehezíti a hosszú távú együttműködést, a garanciák érdemi működését.

Különösen látványos ez annak fényében, hogy a korábbi években, évtizedekben nem volt jellemző az Észak-atlanti Szerződés Szervezetére, hogy a vitás kérdéseket nem zárt ajtók mögött, politikai tárgyalások útján, hanem a médiában üzengetve, egymást sokkolva igyekeztek tovább lendíteni vagy elsimítani.

Mindezek után nem volt meglepő, hogy a londoni találkozó szervezőinek legfőbb célja a szövetség tagállamainak egyre nyíltabb vitáiból fakadó veszteségek minimalizálása, a politikai párbeszéd újbóli megerősítése és a szövetség egységének fenntartása volt – amit kommunikációs szempontból sikerült megoldani. Így bár a NATO fennállásának 70. évfordulóját ünneplő találkozó kevésbé volt fesztelen és örömteli, mint sokan azt esetleg várták volna egy ilyen alkalomtól, mégis egyfajta félsikerként lehet elkönyvelni, hogy elmaradt bármiféle látványos botrány, és sem az amerikai elnök, sem a többi vezető nem törte meg az együttműködés hangulatát.

Mint azt a találkozó kapcsán elfogadott nyilatkozat is tükrözi, a 29 tagállamnak bőven lesz tennivalója a következő években is, amennyiben garantálni kívánják területük és lakosságuk védelmét olyan kihívásokkal és fenyegetésekkel szemben, mint Oroszország,

a nemzetközi terrorszervezetek vagy hibrid fenyegetések és kibertámadások, illetve eredményesen fel kívánnak lépni a transzatlanti térség szomszédságában zajló válságok kezelésében Afganisztántól Irakon és Szírián át, Afrika szarván keresztül Líbiáig.